

א [ולקמן סג.] א [לעיל ג:] גגא. א לעיל נא. נגג: (ד) צ"מ ס. (ה) רש"ל (ו) נדבכים כג. (ז) צ"מ (ח) ע"י מו"ק לקמן ע"ל: ד"ה וסב"י ומסופת כמותות לה. ד"ה סב"י.

תורה אור השלם

1. בעל הבור ישלם כסף ישיבי לבעליו ודמות יתיה: שמוח כל ר

הגהות הב"ח

(א) גבי שאינו קרב לגבי מוצא לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור וכו' שאין קדוש צבוקה לא כתב רחמנא שור אלא אמר קרא: (ב) תוס' ד"ה חמור וכו' הגהל קמ"ה קשיא דלא תשיב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חמור וכו' הדיו בעלי חיים. ע"ן מנחות דף ד' ע"ב:

רבינו חננאל

דבר שנכלתו מטמא במגע ובמשא. פ"י כגון בהמה וחיה דכתיב בהון בהריא דמטמאין מגע ובמשא. אבל עופות דאינן מטמאין במגע ובמשא אלא כגריס אבות הבליעה.

שור שנגה את הפרה פרק חמישי בבא קמא נד.

לחלק. ללא תימא אינו חייב עד שיפול שם שור וחמור יחד: ונפל לזון יחד: ונפל עובא משמע. [וכמו ועשה כללאל ואהליצן (שמות לו) וכל האות והמופת (דברים יג) וכל הארי ואת הדוב (שמואל א ח):] מיד אחריו לא. ושאר מיני מנול: אף כל צעני חיים. לרצון קמתרן לה ולר' יהודה אתה או רבי אף שאר מטלטלין: עופות אין מטמאין במגע ובמשא: א"כ. ללא רבי אלא מאי דדמי ליה לפרטא משני נדדין: לטוב רחמנא חד פרט. או שור או חמור ורשינן כל כעין הפרט ומדכתב אידך אס אינו ענין לדבר שנכלתו מטמאה דהא אתי צבוקה צדד ענין לעופות דדמו לפרטא צדד כד דהו צבוקה חיים ואיכא למפרך השתא דתרווייהו ירבי מהיכא ממעט אדם אלא מהך מלתא דעופות מקשי ואזיל עד דמפיק ליה מכוליה טעמא: שאין קדוש צבוקה לא כגון סוסים וגמלים כתב רחמנא שור ללא אינטריכא דהא ממלל אחי לרצויי אפי' סוסים וגמלים הואיל ודמו לפרטא משני נדדין צעלי חיים ונכלתו מטמא אכל עופות דלא דמו אלא צדד כד לא: אלא. לא תימא חור וכלל למדרשה בכלל ופרט וכלל אלא אימא אמר קרא והמת יהיה לו כליס צני מיסה ניסו. צתמיה ולי"ל קרא למעטיניהו לרצון ורבי יהודה היכי מלי לרצויניהו הא לא קרינן צהו והמת יהיה לו: צצירסן זו היא מיספן. הלכך לרצון אתה חמור למעטיניהו הואיל ולאו מיתה ממנש היא ושור למעוטי אדם שאינו מין צהמה ואי כתב רחמנא חד הוה אימנא למעוטי אדם אכל כליס לא דמי קא ממעט צעלי חיים דכוותיה קא ממעט להכי אינטריך חמור ולרבי יהודה או לרצויי כליס אתה אף ע"ג. ללאו צני מיתה ניסו ממנש ושור למעוטי אדם צעלי חיים דכוותיה ולקמן פריך לר' יהודה חמור למה לי: צחדסי. חדשים: שור פסולי המוקדשין. שפדה אין המיתה שלו דקיימא לן צצבורות צפרק צ' (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין לאחר פדיונו תוצה ולא גיזה צשר ולא חלב ואכלת ולא לנציד: שור ולא אדם. שאינו מין צהמה: ושה דאצידה. כיון דכתיב לל אצידת אחיך למה לי ככתב רחמנא חמור ושור ושה ושלמה וצפרק אלו מציאות' דרשינן להו לכולהו צר משה: הא של פקה פטור.

אן מבעי ליה להצק. האי סוגיא כר' יאשיה דמנריך או לחלק בכל דוכמין אכל לרבי יונתן אין לרבי יונתן או לחלק ותימה א"כ סוגיא זו דלא כהלכתא דצפ' השואל (צ"מ דף ע"ה:) מוקי אצבי כרבי יאשיה ורצא כרבי יונתן וק"ל כרצא לגבי דלצבי וצפ' אותו ואת צנו (חולין דף ע"ח:) גבי פלוגתא דחוששין לרע טעם משמע דתלמי צפלוגתא דרבי יונתן ור' יאשיה נמי יש לתמוה למה אין אלו פוסקין כמ"ד כר' יונתן מכת מילתיה דרצא צפרק השואל: הוה אמינא קרב צבגי מוצה אין. תימה למה לא יליפין הכא שור שור משצת ובמסקנא נמי דמרבצין עופות ומדכתיב ישיב לבעלי כל דאית ליה צעליס ל"ל נילף משור שור או חמור חמור משצת כמו חסימה ופריקה לקמן וממילא אמעטי אדם דליכא למיקף משצת כדאמרין לקמן (ע"ב:) גבי כלאים להנחה הקשתי ולא לדבר אחר וכן גבי משלומי ככל והשצת אצידה מה ריך רצויי רצויי נילף משצת ומיהו להפרשה דהר סיני ניחא דלא שייך למיקף משצת דעדין לא נאמרו עשרת הדברות וי"ל דצמקוס ששיך לדרוש בכלל ופרט לא יליפין שור שור משצת וכן כל הני דהוה דרשינן צבוקה דתשלומי ככל דרשינן ליה צהדיא צמרוצה (לקמן דף סג.) אי לאו רצויא דכל וכן יש לפרש צהצת אצידה אכל צכל אצריני י"ל דלא מדריש צבוקה ופרט וכלל: קרב צבגי מוצה. צפ"ק דקדושין (דף ט"ו.) גבי הענקה דכתיב לאן גורן ויקב לא ממעט כל דבר שאין קרב לגבי מוצה משום צבכלל גורן הוה כמה דכריס שאין קרידיס לגבי מוצה אכל צפ"ק דחולין (דף כה:) צ"ע דכתיב כל מעשה עזיס תחטאו דאמר עזיס למעוטי עופות ואמאי לא ממעטינן כל דבר שאין קרב לגבי מוצה ומיהו להווא לינסא דאמר לקמן כל רצויא הוא לא קשה מהתם: בין צרבי יהודה דמרבה כליס כליס בני מיתה ניסו. וא"ת ומאי פריך כ"ש משום דלאו צני מיתה ניסו ירבי רצויא לרבי יהודה וי"ל דלר' יהודה נמי הוה ממעט כליס מחמור אי לאו רצויא ולהכי פריך צין לרצון דמעטי להו כליס מחמור ובין לרבי יהודה דמרבה להו כליס מאלא לפוקי ממיטעו דחמור לכולהו צר משה: הא של פקה פטור.

HebrewBooks.org © Mazonim Publishers. No commercial use allowed.

או מבעי ליה לחלק ורבי יהודה לחלק מונפל נפקא ורבנן ונפל טובא משמע אימא ונפל כלל שור וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מדי אחריו לא אמרי בעל הבור ישלם חור וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא א"כ אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב אי כתב שור הוה אמינא קרב לגבי מוצה אין שאינו קרב לגבי מוצה לא (ה) ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אלא אמר קרא והמת יהיה לו כל דבר מיתה בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים כליס בני מיתה ניסו אמרי שבירתן זו היא מיתתן ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו בין לרבנן בין לרבי יהודה כליס בני הבלא ניסו אמרי בהדתי דמיופקעי מהבלא האי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו אלא אמר קרא יכסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעליס א"ה אפילו כליס ואדם נמו אמר קרא שור ולא אדם חמור ולא כליס ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים בשלמא שור ממעט ביה אדם אלא חמור מאי ממעט ביה אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא: נפל לתוכו שור חרש שוטה וקמן חייב: מאי שור חרש שוטה וקמן אימיא שור של חרש שור של שוטה שור של קמן הא שור של פקה פטור אמר רבי יוחנן שור שהוא חרש שור שהוא שוטה שור שהוא קמן הא

הא לאו צני מיתה ניסו: בין צרבנן בין צר' יהודה כליס בני הברא ניסו. אפילו למאן דאית ליה צפ' המניח (לעיל דף טו.)

לרבי יהודה מפקיר נוקיו לאחר נפילת פשיעה פטור וא"כ לא מחייב רבי יהודה אלא צבור צרשותו וצבור צרשותו אצטריך שפיר למיפטור כליס צבצטה דחצטה ידיה הוא מ"מ פריך שפיר דצהיקו הצל משתעי קרא מדדריש רצ ונפל עד שיפול דרך נפילה וחצטה היכא דהו ידיה אחיא צק"ו וצהצל דמשתעי ציה קרא אית לן לאשכוחי רצויא דכליס לר"י ומיהו אין נראה שידרוש ר' יהודה אפילו לרצ עד שיפול דרך נפילה דכיון דלא מחייב אלא צבור צרשותו אין לו לדורשו כמו ששמואל אין דורשו משום דצכל מקום שיתחייב צהצל מתחייב צבצטה: חמור דבור צר' יהודה ב'. והא דלא קאמר נמי גס לצי"ה דצריש הגוזל קמא לקמן (דף ע"ה.) דלא חציב אלא הקן דדמו דהו צעלי חיים הקשה הר"ר משה מפונטי"א ואימא דחמור אתה למעט שטרות ואור"ל דלמאן דלא דאין דינא דגרמי אפי' הוא עצמו פטור ולמאן דדאין דינא דגרמי נמי לא מחייב אלא מדרבנן דממוכס (צפרק הכונס (לקמן דף סג.) דמיבעיה ליה אי עשו תקנת גזול צמסור או לא ואי דינא דגרמי דאורייתא למה לא עשו תקנת גזול צמסור כמו צנגול: שך דאבידה דרברי חב"ץ קשיא. וא"ת לגופיה אצטריך למהו פרט וכלל ונעשה כלל מוסקי על הפרט ואחריו כל מיני דשור וחמור ושלמה אצטריך כל חד וחד למילתיה דדריש צפ' אלו מציאות (צ"מ דף ע"ה.) ואי לא שה דמיימר הוה משיירי חד מינייהו לפרט וכלל ולא הוה דרשינן ציה מדי וי"ל דצכל מקום שיש פרט וכלל רגיל רציו שמואל יתן טעם למה לי לפרט כיון דאתרבי כל מיני ומפרש דשם יש צדריס שלא הוה מתרבי מהכלל אס לא שקדמו פרט להיות כלל מוסקי עליו ולרבות כל דבר והכא קיס למה לבעל הש"ס דמנאצידה סתם הוה משעינן שפיר כל אצידה כאילו יש פרט וכלל שאין למעט שום אצידה מצנין אצ או מקי"ו או צישום ענין וא"כ כאן פרט כדי שלא למעט מן הכלל שום דבר על ידי שום דין א"כ לכל אצידה כתיב והו לכל רצויא לרבות כל אצידה כאילו יש פרט וכלל אף על גב דדרשינן מיניה צע"ו (דף טו:) לרבות המומר מכל מקום איכא למדרש נמי כל אצידה דאצרייהו קאי רצויא אצידה ואחין ומרבצין כל אצידה דכל אחד ולכאחין:

פח א מיי פ"ב מהל' נוקי ממון הלכה א סמנ עשין סת טו"ש ח"מ ס"י מיי ע"ף א:

מוסף רש"י

להבלו ולא לחבטו. משום דעבד ליה הצל לצור ולא משום חטאו (לר"י ג). במי שהמת שלו. מי שרצו לו להאכל נפילתו לנכיס (רש"י נא.) ציטל למסור הגבלה. יא לא שף על פי שפדה טעון קבורה. דאמרין גבי פסולי המקדשין שפדו תוצה ולא גיזה צשר ולא חלב וצכלת ולא לצנין. מכאן שאין פודין את הקדשים להאכיל לנכיס (רש"י ג). חמור דבור לר' יהודה. דמחייב על מוקי כלס צבור קשיא לן למאי אתה. דאילו לרצון מבעי להו שור ולא אדם חמור ולא כלס (ב"מ כב.)